

สัญญาณแห่งความล้มเหลว

เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2568 ที่ผ่านมา รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงเริงฤดี ปธานวนิช จากภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้นำเสนอผลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 7 โดยเสนอเฉพาะภาพรวมสถานการณ์สุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรคไม่ติดต่อ หรือ NCDs (non-communicable diseases) ข้อมูลที่นำเสนอ เป็นการแสดงถึงความไม่สำเร็จของงานควบคุมโรคไม่ติดต่อของประเทศไทย เพราะตัวเลขอุบัติการณ์ต่างๆ ยังคงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา

การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และในครั้งหลัง ได้งบประมาณบางส่วนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำหรับทีมที่ดำเนินงาน ในระยะหลังๆ เป็นทีมของภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน นำทีมโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์วิรัช เอกพลากร ร่วมกับภาคเครือข่ายที่กระจายอยู่ทุกภาค สำหรับการสำรวจครั้งที่ 7 ผู้นำทีมคือ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงเริงฤดี ปธานวนิช โดยมีผู้ร่วมโครงการจากทุกภูมิภาคเช่นเดิม

ข้อมูลผลการสำรวจ ครั้งที่ 7 นี้ ครอบคลุมจำนวนตัวอย่าง 30,057 คน จาก 4 ภาค (เหนือ กลาง อีสาน ใต้ และ กรุงเทพมหานคร) โดยในเรื่องของโรค NCDs เน้น 4 โรคหลัก คือ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง และโรคอ้วน มีอัตราที่น่าเป็นห่วงคือ พบว่า ประชาชนป่วยเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 10.6 โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 29.5 ไขมันในเลือดสูง ร้อยละ 19.8 และโรคอ้วน ร้อยละ 45.0 ซึ่งอัตราตัวเลขที่พบ เพิ่มขึ้นจากการสำรวจ 4 ครั้งที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปัจจัยเสี่ยงหลายตัว มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลของปี พ.ศ 2547 เช่น การสูบบุหรี่ ลดลงจากร้อยละ 26.3 เหลือเป็นร้อยละ 18.5 การดื่มแอลกอฮอล์ จากร้อยละ 53.3 เหลือเป็นร้อยละ 39.5 ในขณะที่การบริโภคผักและผลไม้ลดลง จากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 16.6 และการมีกิจกรรมทางกาย ลดลงจากร้อยละ 77.5 เป็นร้อยละ 57.4 แสดงว่า พฤติกรรมเสี่ยงที่ลดลง (การสูบบุหรี่และการดื่มแอลกอฮอล์) และมาตรการเพิ่มอาหารและกิจกรรมทางกาย ยังอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอที่จะลดปัญหาของโรค NCDs ในประเทศไทย

จากข้อมูลผลการสำรวจสุขภาพ ปัจจุบัน คนไทยสูบบุหรี่ 11 ล้านคน ดื่มสุรา 17 ล้านคน อ้วน 27 ล้านคน และมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ 25 ล้านคน เป็นผลให้ประเทศไทยมีผู้ป่วยโรค NCDs เป็นจำนวนมาก โดยการสำรวจครั้งนี้คำนวณได้ว่า คนไทยเป็นโรคเบาหวาน 6.1 ล้านคน เป็นโรคความดันโลหิตสูง 17.5 ล้านคน และมีอีก 3.8 ล้านคน ที่เป็น 2 โรคร่วมกัน (เบาหวานและความดันโลหิตสูง) ข้อมูลชุดเดียวกันนี้ยังระบุว่า คนไทย 27 ล้านคน เป็นโรคอ้วน และ 17 ล้านคน มีปัญหาทางเมตาบอลิก เช่น ไขมันในเลือดสูง และยิ่งพบว่า โรค NCDs ไม่ใช่โรคของผู้สูงอายุอย่างที่เคยเข้าใจกัน เพราะข้อมูลจากการสำรวจระบุว่า มีคนหนุ่มสาวจำนวนไม่น้อยที่ตรวจพบเป็นโรค NCDs แนวคิดที่ว่า จะต้องตรวจคัดกรองโรคเบาหวานในกลุ่มเสี่ยงที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ต้องเปลี่ยนไปแล้วเมื่อพบรายงานผู้ป่วยโรคเบาหวานในคนอายุต่ำกว่า 35 ปี โดยเฉพาะผู้ที่มีจำนวนปัจจัยเสี่ยงหลายรายการ

การนำเสนอข้อมูลของแพทย์หญิงเริงฤดี ปธานวนิช ยังได้แสดงภาพความไม่สำเร็จ (สอปก) ในการดำเนินการตาม 9 ตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลก เช่น อัตราการสูบบุหรี่ (องค์การอนามัยโลกตั้งเป้าไว้ว่าต้องลดลงร้อยละ 30) ซึ่งประเทศไทยต้องลดลงจากร้อยละ 21.4 ของปี พ.ศ 2558 ให้เหลือ 14.9 ในปี พ.ศ 2568 แต่ประเทศไทยลดได้ไม่ตามเป้า คือเหลือร้อยละ 18.5 โรคเบาหวาน กำหนดว่าต้องไม่เพิ่มขึ้น คือให้คงระดับอยู่ที่ร้อยละ 7.3 กลับพบว่าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.1 ส่วนโรคความดันโลหิตสูง ที่จะให้ลดลงร้อยละ 25.0 จากตัวเลขเดิมร้อยละ 22.6 ซึ่งหมายความว่า ต้องให้

ลดลงไปจนเหลือร้อยละ 16.9 กลับพบว่า กระโดดขึ้นเป็นร้อยละ 31.0 ซึ่งหมายความว่า นอกจากจะไม่ลดลงแล้วยังกลับเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวเสียด้วยซ้ำ ตัวเลขต่างๆ ที่แสดงมานี้ ชี้ชัดว่า ประเทศไทยสออตกเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อ

เนื่องจากโรคไม่ติดต่อเป็นสาเหตุการเสียชีวิต 3 ใน 4 ของการเสียชีวิตของประชากรโลกในแต่ละปี การป้องกันและควบคุมโรค NCDs ให้ได้ผลจึงกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกประเทศจะต้องทำให้สำเร็จเพื่อลดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรของประชาชน ที่ผ่านมา ทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ โดยในประเทศไทยมีการกำหนดให้การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเป็นวาระแห่งชาติ มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติมาแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่ข้อมูลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 7 ชี้ชัดว่า ประเทศไทยยังทำงานเรื่องนี้ไม่สำเร็จ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา คำว่าทุกภาคส่วนในที่นี้ หมายถึงทุกองคาพยพทางสังคม ไม่ใช่เฉพาะหน่วยงานด้านสาธารณสุข ซึ่งมีบทบาทน้อยมากในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการป้องกันโรคไม่ติดต่อของประเทศไทย

นพ.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ